

Anneke Brock
Maarten Kwakernaak

Knelpunten bij inclusieve samenlevingsopbouw

Knelpunten bij inclusieve samenlevingsopbouw

Samen Buurten:

- Inclusieve samenlevingsopbouw in Flevoland een impuls geven door het versterken van aandacht, kwaliteit en inzet van inclusieve samenlevingsopbouw.

Knelpunt:

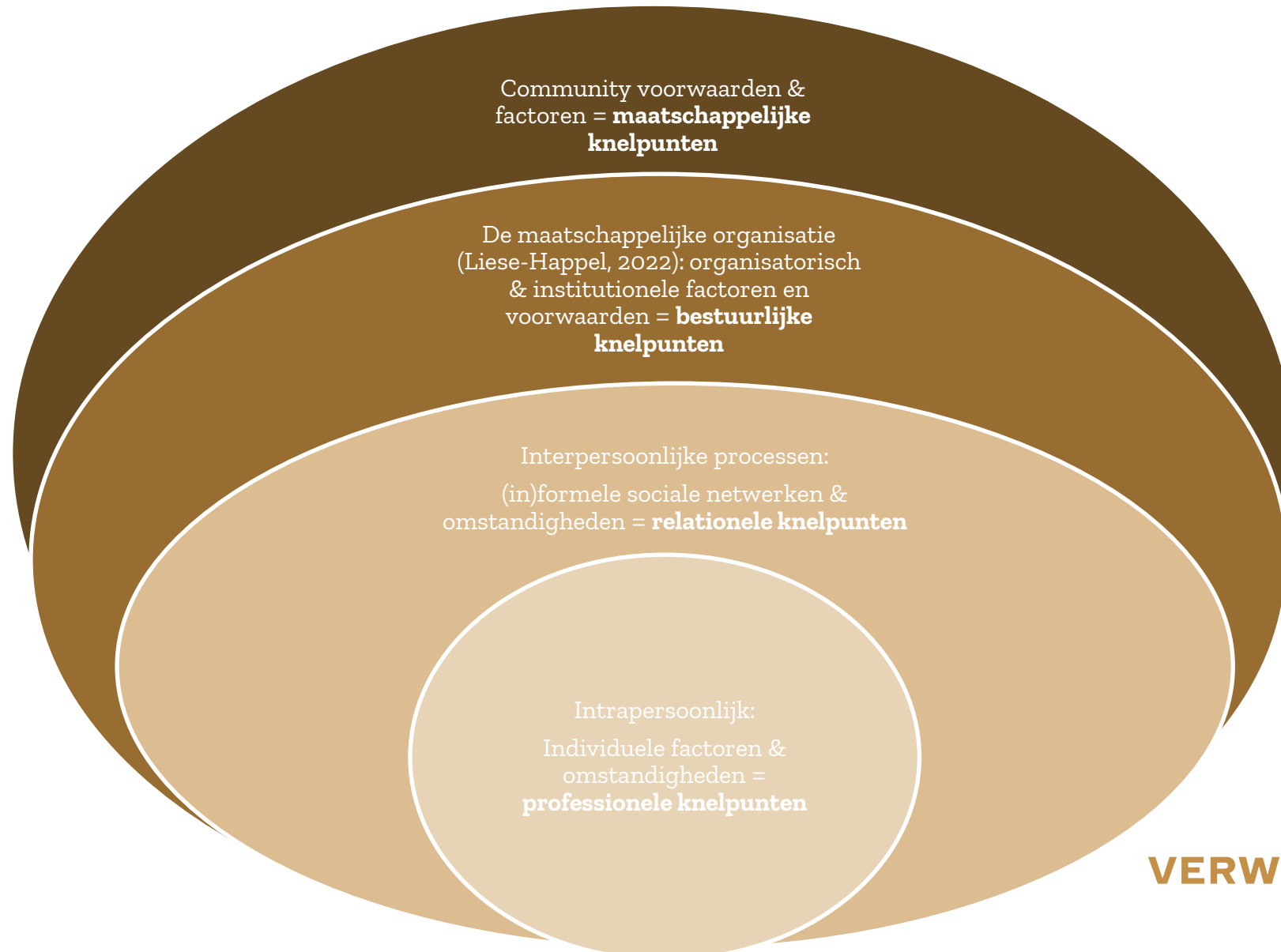
- “Beperkende factor” of “omstandigheid die moeilijkheden veroorzaakt”.
- Wat staat (het versterken van) inclusieve samenlevingsopbouw in de weg?

Literatuuronderzoek

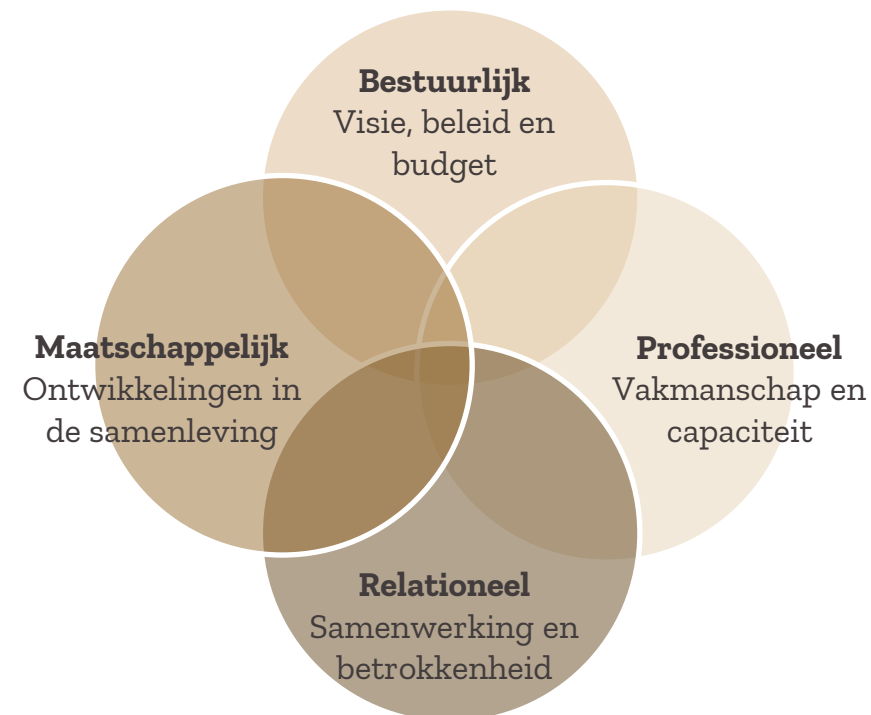
- 45 bronnen rondom samenlevingsopbouw geanalyseerd op knelpunten
    - Wetenschappelijke studies, praktijkonderzoek en evaluatierapporten
  - Analyse leidt tot 30 potentiële knelpunten
  - Puttend uit sociaalecologische theorie over overheidsbeleid & systemen (McLeroy et al., 1988 & Coy et al., 2021)
  - Vier categorieën, onderling samenhangende knelpunten te onderscheiden:
    - **Maatschappelijke knelpunten**
    - **Bestuurlijke knelpunten**
    - **Relationele knelpunten**
    - **Professionele knelpunten**
-

Knelpunten per niveau

Vier niveaus van knelpunten

- **Maatschappelijke knelpunten**
  - Waar knelt het door ontwikkelingen in de samenleving?
- **Bestuurlijke knelpunten**
  - Waar knelt het, op het gebied van visie, beleid en budget? (organisaties en gemeenten)
- **Relationele knelpunten**
  - Waar knelt het in de samenwerking en betrokkenheid in buurt/dorp/wijk?
- **Professionele knelpunten**
  - Waar knelt het in capaciteit van community builders?
  - Wat missen community builders in het uitvoeren van hun vak (toerusting)?
- **Belang van interactie tussen de verschillende typen knelpunten.**
Bijvoorbeeld tussen professionele en maatschappelijke knelpunten op het gebied van sociale inclusie (Simplican et al., 2015, p. 18)

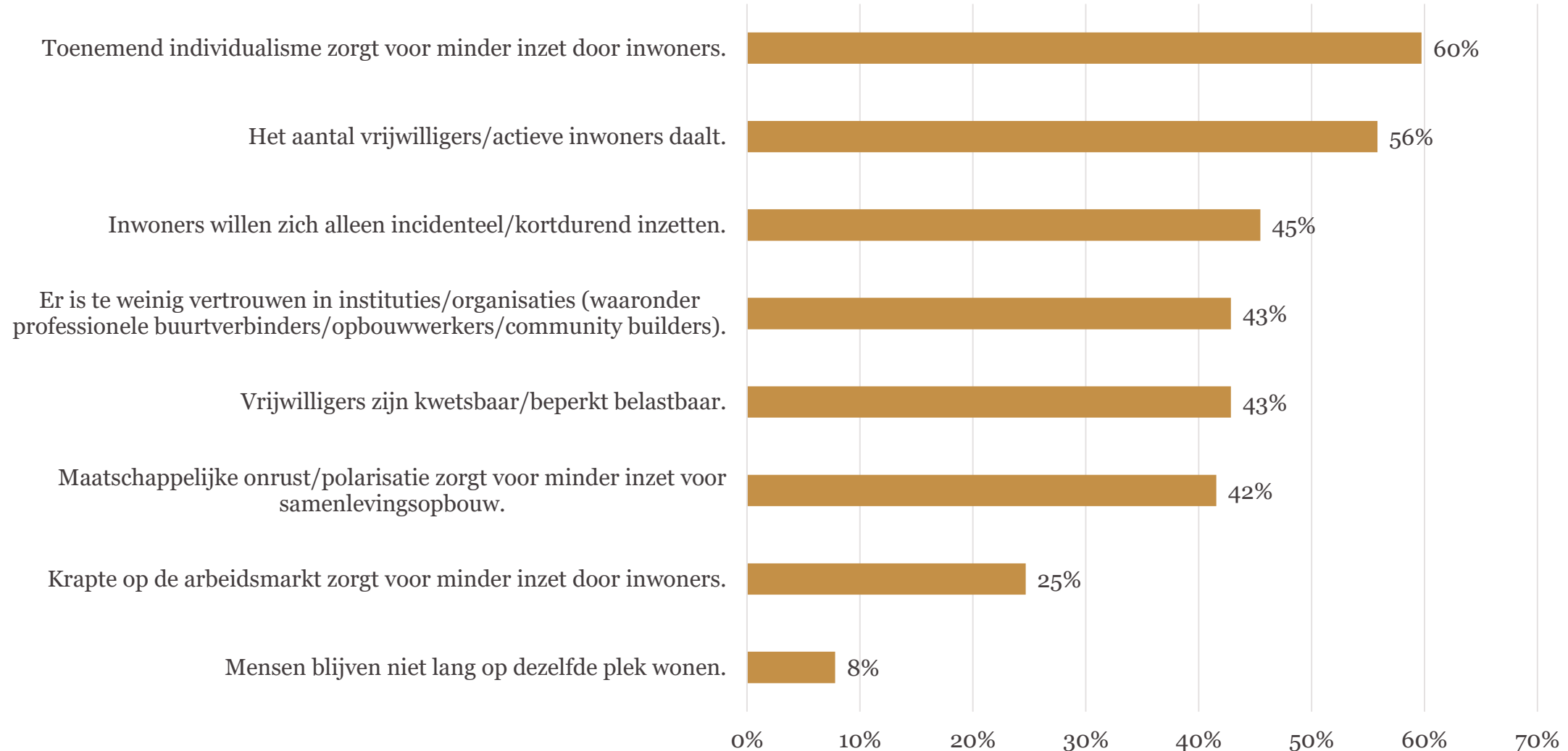

Inspiratiesessie

- Tijdens inspiratiesessie knelpunten opgehaald, aanvullend aan de literatuurstudie.
- Knelpunten uit literatuur én uit inspiratiesessie zijn getoetst aan deelnemers van het Verbindingsfestival middels een vragenlijst.
- Daarnaast middels open vragen aanvullende knelpunten uitgevraagd.

Maatschappelijke knelpunten (N=77)

Maatschappelijke knelpunten

Ontwikkelingen in de samenleving

- Individualisme in gemeenschappen is een groot knelpunt voor inclusieve samenlevingsopbouw. Inwoners richten zich vooral op zichzelf en er is vaak angst voor het onbekende.
- De maatschappij is druk geworden: iedereen werkt (hard) en dat moeten veel mensen ook om het leven betaalbaar te houden. Dit heeft ertoe geleid dat we niet meer voor elkaar zorgen en de kracht van de gemeenschap niet meer kennen. Het aantal vrijwilligers neemt hierdoor af.
- Tegelijkertijd zien we de behoeften van actieve inwoners/vrijwilligers verandert: flexibel, kortdurend, incidenteel.
- Daar komt ten slotte nog bij dat een deel van de vrijwilligers een hoge mate van kwetsbaarheid kent.

Maatschappelijke knelpunten

Ontwikkelingen in de samenleving

- Er zijn nog altijd veel stigma's vanuit de samenleving, vooral waar het gaat om mensen met een beperking. Dit maakt toenadering lastig.
- Anderzijds is het betrekken van een kwetsbare doelgroep lastig; die voelen zich ook niet altijd uitgenodigd of welkom.

Bestuurlijke knelpunten (N=76)

Visie, beleid, budget

Bestuurlijke knelpunten

Visie, beleid, budget

- Verantwoordelijkheden, inzet en financiering rondom samenlevingsopbouw zijn versnipperd tussen organisaties, afdelingen binnen gemeenten en bewonersinitiatieven. Er is geen eenduidige visie en onvoldoende samenwerking rondom samenlevingsopbouw.
- Budgetten en visies zijn versnipperd over verschillende beleidsterreinen/afdelingen in gemeenten en provincie. Budgetten zijn klein en versnipperd tussen beleidsafdelingen, fondsen en andere financiers.
- Er wordt vaak bezuinigd op samenlevingsopbouw, terwijl inclusieve samenlevingsopbouw juist gebaat is bij langdurige, structurele inzet van tijd en financiering.

Bestuurlijke knelpunten

Visie, beleid, budget

- Kennis en onderzoek rondom samenlevingsopbouw schiet te kort: er is te weinig harde onderbouwing en daardoor te weinig vertrouwen, wat leidt tot steeds opnieuw moeten bewijzen/aantonen (op cijfers sturen).
- Er is te veel concurrentie tussen organisaties in de samenlevingsopbouw, gestuurd door aanbestedingen en concurrentie om budgetten. Dit blokkeert samenwerking en gezamenlijke doelen: organisatiebelangen komen zo op de voorgrond, in plaats van maatschappelijke belangen.

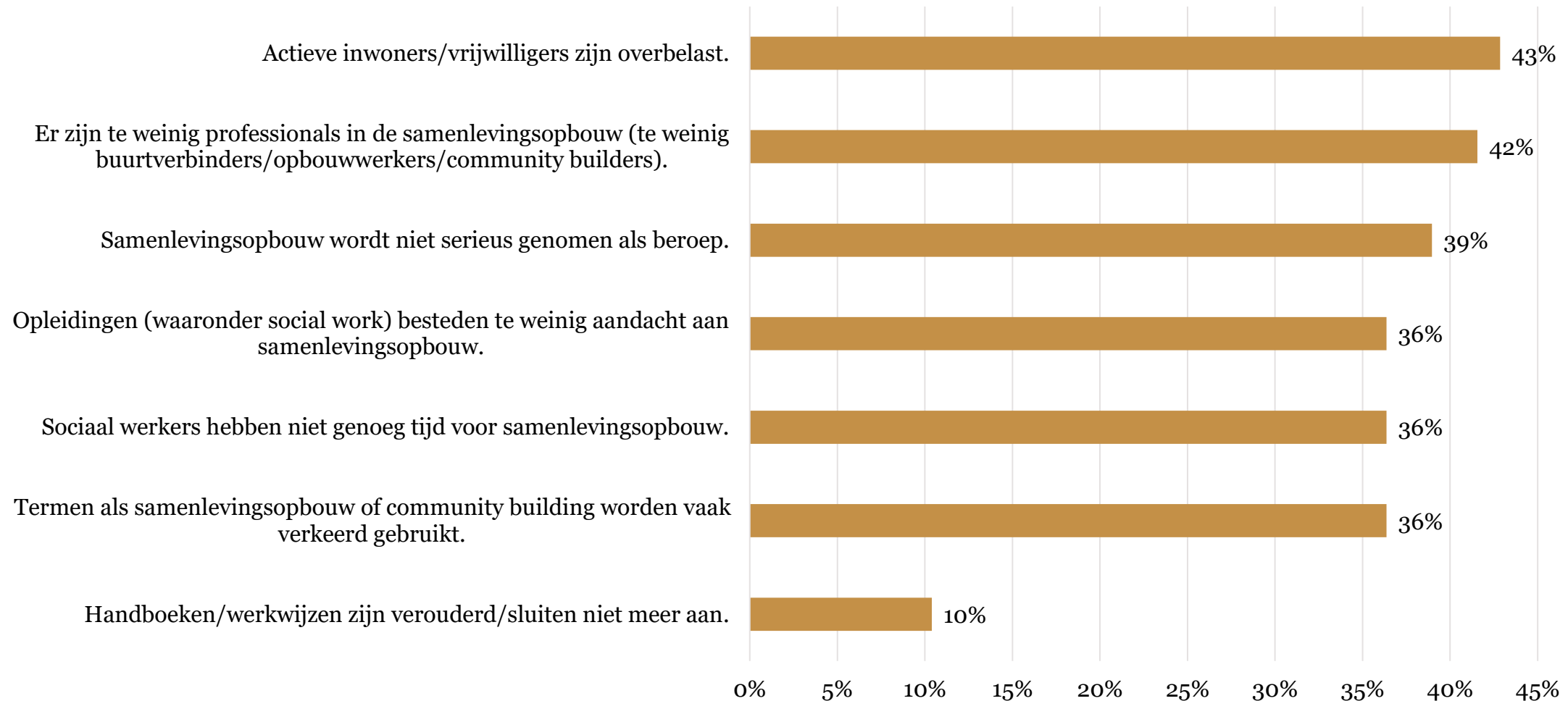
Bestuurlijke knelpunten

Visie, beleid, budget

- Opbouwwerk wordt qua financiering te veel projectmatig beschouwd: iets met een begin en eind. Terwijl het een langdurig proces is, waarvoor langdurige gezamenlijke verantwoordelijkheid nodig is.
- Ook zorgt huidige systeem ervoor dat kleine, spontane initiatieven nauwelijks kans maken: subsidies gaan naar de grotere, bekende spelers.
- Samenlevingsopbouw en inwonersinitiatieven worden niet altijd serieus genomen. Het wordt te veel gezien als kostenpost, ‘nice to have’; het belang ervan wordt onderschat.
- Er zijn onvoldoende fysieke plekken om initiatieven te laten ontplooiën. Dit is in de huidige wooncrisis nog erger geworden, nu bedrijfsruimtes ruimte maken voor woonruimte.

Professionele knelpunten (N=77)

Vakmanschap en capaciteit

Professionele knelpunten

Vakmanschap en capaciteit

- Er wordt een tekort aan professionele krachten gezien. Aan de andere kant wordt professionele bemoeienis als negatieve invloed ervaren: organisaties zouden te snel in de ‘helpende modus’ schieten bij samenlevingsopbouw:
  - Een (zichtbaar) professionele aanpak kan ertoe leiden dat initiatieven gekaapt worden door organisaties. Dat is een risico, ook voor Samen Buurten.
  - De positie van community builders t.o.v. actieve inwoners blijft ingewikkeld. Het is een risico dat het eigenaarschap niet bij inwoners gevoeld wordt/ontnomen wordt.
- Samenlevingsopbouw vraagt geduld. Het is nu vaak te gejaagd: de wens komt te veel uit de organisatie, te weinig uit de samenleving.
- **Dit duidt op belang van beschouwen samenlevingsopbouw als een vak,** geen taak binnen een ander discipline: een professionele verbinder kan omgaan met deze knelpunten!

Professionele knelpunten

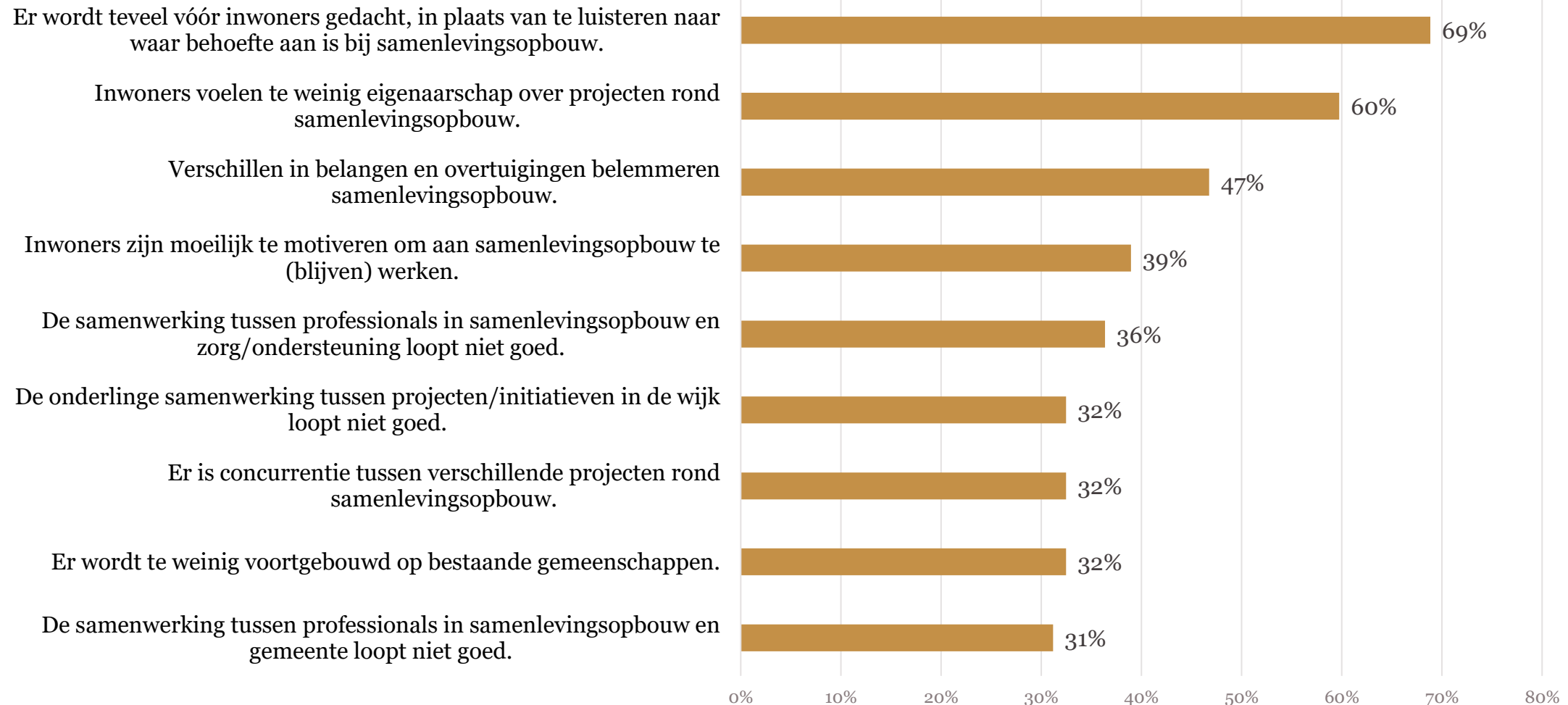
Vakmanschap en capaciteit

- De samenleving is minder maakbaar dan door organisaties soms wordt gedacht. Samenlevingsopbouw heeft tijd nodig, passie nodig, laat zich niet afdwingen. Inwoners laten zich niet ‘inzetten’. Het is aan inwoners zelf om te kiezen wel of niet deel te nemen, een organisatie heeft daar maar beperkte invloed op.
- Activiteiten die vanuit samenlevingsopbouw worden georganiseerd, zijn niet altijd bekend bij iedereen. Het is moeilijk een diverse groep te bereiken. Promotie is een grote uitdaging.
  - Inwoners voelen zich niet altijd aangesproken: ze hebben niet het idee dat initiatieven in samenlevingsopbouw voor hen bedoeld zijn.

Relationele knelpunten (N=77)

Samenwerking en betrokkenheid

Relationele knelpunten

Samenwerking en betrokkenheid

- Er wordt nog te veel vanuit oplossingen en te weinig vanuit de bedoeling gewerkt.
- Betrokkenen rondom samenlevingsopbouw zijn gevoelig voor taal: veel allergieën, voorkeuren en associaties rondom terminologieën samenlevingsopbouw.
  - Opbouwwerk, samenlevingsopbouw, community development, community building, ‘gewoon samen leven’, buurtverbinden, etc.
  - Veel inhoudelijke gesprekken lopen stuk op taal.

Relationele knelpunten

Samenwerking en betrokkenheid

- Versnipperde budgetten en aanbestedingen zorgen voor concurrentie i.p.v. samenwerking. Dit terwijl het essentieel is dat professionals, bewoners en beleidsmakers samen 1 team vormen om in een gelijkwaardige relatie en op basis van eigenaarschap de hulpvrager te ondersteunen.
- Kortdurende budgetten geven geen ruimte voor samenwerking, terwijl een gezamenlijke aanpak/visie van groot belang is.

Knelpunten specifiek in Flevoland

Weinig kennis over specifieke knelpunten in Flevoland.

Enkele individuele reacties van respondenten gaan over:

- De snelle doorloop van inwoners in Almere maakt het moeilijk gemeenschappen te ontwikkelen/op te bouwen.
- De verschillende culturen in Almere, die elkaar nog maar moeilijk vinden.
- Dronten, Lelystad en Zeewolde hebben nog geen sterke traditie van samenlevingsopbouw.
- Urk als voorbeeld van zeer hechte samenleving, maar niet altijd inclusief.

Positieve voorbeelden in Flevoland

Benoemd door deelnemers Verbindingsfestival:

- Almere-Stad Binnenhaven (2x genoemd)
- Iriszorg: uitnodigen van buurt bij nieuwbouw
- Woonagenda Flevoland en uitwerking daarvan
- Inzet rond Festivalplein Almere
- HavenHart 2.0 Almere-Haven
- Nieuwe dagbesteding in Dronten binnen HS Aeres
- Hof van Hestia, Lelystad
- Oosterwold, Almere (2x genoemd)
- Bij Bosshardt van Leger des Heils in Almere-Buiten
- Poort Sociaal Almere-Poort
- Groentesoep festival Almere Buiten en Steigerfestival Almere-Haven
- The Green Story, Almere-Haven
- Homerushuis: toekomstige kansrijke ontwikkeling (2x genoemd)